

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد همه سر به سر تن به کشتن دهیم  
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

برگرفته از: بنیاد فرهنگ ستراتیژیک، ۲۷ جنوری ۲۰۲۳\*  
نویسنده: والننتین کاتاسانوف  
برگردان: ک. رادین  
۱۴ فبروری ۲۰۲۳

## نیاز به ملی شدن در روسیه

توسعه اقتصادی روسیه توسط الیگارش‌ها بلوکه شده است / الگوی اقتصادی که روسیه را به واپس‌ماندگی حاد از کشورهای پیشرو جهان محکوم می‌کند



بر اساس ارزیابی‌های بانک جهانی، در سال ۱۹۹۰، سهم جمهوری سوسیالیستی فدراتیو روسیه شوروی در تولید ناخالص داخلی جهان، که طبق موازنه قدرت خرید روبل محاسبه شده است، برابر با ۴/۰۶ درصد بود. با توجه به نتایج سال ۲۰۲۲، طبق برآوردهای پیشین، این رقم به ۲/۸۷ درصد سقوط کرد. الگوی اقتصادی مورد استفاده روسیه، آن را به واپس‌ماندگی مزمن از کشورهای پیشرو جهان محکوم می‌کند. خطر حفظ الگوی پیشین برای موجودیت دولت روسیه بشدت افزایش یافته است.

در کتاب‌های آموزشی اقتصادی این الگو را «اقتصاد بازار»، «اقتصاد تجارت آزاد»، «اقتصاد محیط رقابتی» و غیره .. می‌نامند، اما این سرمایه‌داری بسیار معمولی است. آری، سرمایه‌داری هم در اروپا و هم در امریکا و هم در دیگر نقاط جهان وجود دارد، اما سرمایه‌داری هست تا سرمایه‌داری. سرمایه‌داری متروپل وجود دارد، سرمایه‌داری انگلی که به حساب مکیدن شیره کشورهای که در عمل مستعمره هستند وجود دارد و سرمایه‌داری این مستعمرات هست که شیره حیاتی متروپل‌ها را تأمین می‌کند. در روسیه، بیش از سه دهه پیش، سرمایه‌داری دوم و نوع وابسته آن برقرار شد. درباره مقیاس و ابعاد مکیدن شیره فدراسیون روسیه می‌توان با ارقام تراز پرداخت‌های کشور قضاوت کرد. در طول سه دهه، خروج سرمایه خارجی از روسیه از درآمد و بازدهی سرمایه‌گذاری شده (سود سهام و بهره‌ها) بارها از ورود درآمد و بازدهی سرمایه‌گذاری از خارج به روسیه فراتر رفته است. این مازاد (تراز محاسبه و پرداخت) در سال‌های

جداگانه به ۱۰۰ میلیارد دالر نزدیک شد. در سال ۲۰۲۲، براساس برآورد بانک روسیه، مازاد صدور سرمایه از کشورمان نسبت به واردات به بیش از ۲۵۰ میلیارد دالر رسید - رکوردی برای تمام سال‌های موجودیت فدراسیون روسیه. می‌توان به ویژگی‌های چنین سرمایه‌داری از سطح اقتصاد خرد و به نمونه شرکت‌های جداگانه نگاه کرد. مصاحبه طولانی «ولادیمیر پوتانین» با هلدینگ رسانه‌ی روسی «ر. ب. ک» که در ۲۳ جنوری انتشار یافت، باعث این امر شد. افشاکری‌های «پوتانین» بازتاب گسترده‌ای یافت. «پوتانین» می‌گوید: «ما قبلاً در سال ۱۹۱۷ واکسیناسیون خود را [در برابر مصادره‌ها و ملی‌سازی‌ها] دریافت کرده بودیم، «مصادره [دارائی‌ها] شکل پنهان یا آشکار دزدی است. این امر محیط سرمایه‌گذاری آن صلاحیت قضائی را که در آن این امر رخ می‌دهد را از بین می‌برد». حال در مورد دزدی صحبت کنیم.

پیران و میانسالان بخوبی به‌خاطر دارند که چگونه در دهه ۹۰ غارت ثروت ملی که توسط نسل‌های اجدادی ما ایجاد شده بود، روی داد. این غارت «پیمانکاری و خصوصی‌سازی»، «مزایده وام»، نام داشت. این غارت توسط مستشاران امریکائی که به تعداد زیادی به مسکو آمده بودند و دستیاران کوچک آنها در چهره «ایگور گیدار»، «آناتولی چوبایس»، «بوریس فدوروف» و دیگران انجام شد. از قبل مهره‌ها و شخصیت‌های اسمی ذینفعان و کارگزاران این غارت عظیم شناسائی و مشخص بودند. این ذینفعان و کارگزاران نماینده و کارگزار هستند، زیرا ذینفعان باقیمانده مسؤلان و مقامات خارج از کشور بودند. «پوتانین» به‌عنوان یکی از آن ذینفعان مسؤل یا ترانزیتی منصوب شد. و او مسؤلیت مشترک برای آنچه که در سال‌های دهه ۹۰ صورت گرفت، دارد. اینها نه خصوصی‌سازی، نه مزایده وام، بلکه مصادره بی‌شرمانه اموالی بودند که آقای «پوتانین» اکنون با چنین ترحم و دلسوزی آن را محکوم می‌کند. دارائی‌های عظیم دولتی را «پوتانین»، «فریدمن»، «آون»، «آبراموویچ»، «دریپاسکا»، «لیسین»، «مورداشوف»، «خودورکوفسکی» و سایر الیگارش‌ها به ازای یک کوپک دریافت کردند. «پوتانین» در مصاحبه مذکور سال ۱۹۱۷ را به یاد می‌آورد. با این وجود، باید دریافت که مصادره‌ها چه زمانی گسترده‌تر بودند: آن زمان یا در سال‌های دهه ۹۰. «پوتانین» دلیل دیگری را به ما ارائه می‌دهد تا به یاد بیاوریم که او چگونه انباشت اولیه سرمایه خود را به انجام رسانده است. او می‌تواند ساعت‌ها در مورد آنچه که در سال‌های بعد انجام داده صحبت کند، اما نمی‌خواهد اواسط سال‌های دهه ۹۰ را به یاد بیاورد. سخنان «جان راکفلر» پدر به ذهنم خطور می‌کند که گفته بود: «من می‌توانم برای هر میلیونی که در آورده‌ام حساب کنم، به جز اولین». دارائی اصلی «پوتانین» «نوریلسک نیکل» است. وی آن را در اواسط سال‌های دهه ۹۰ در نتیجه عملیات «مزایده وام» دریافت کرد. در آن زمان او قبلاً بانک «ONEXIM» را داشت که می‌بایست «نیکل نوریلسک» را به‌عنوان به‌اصطلاح وثیقه تحت وام بانکی به دولت دریافت کند. تیم «یلتسین» این کارخانه را ۱۷۰ میلیون دالر ارزیابی کرد. بانک «ONEXIM» فقط ۱۰۰ هزار دالر بیشتر پیشنهاد داد و «برنده» مزایده شد. بنابه دلایلی رقیبی وجود نداشت. پول دولت بازنگشت و بسته سهام کلی «نوریلسک نیکل» به مالکیت خصوصی درآمد. اشاره‌ای کوچک به توضیحات طرح: بانک به ازای آن پولی که دولت به حساب «ONEXIM» گذاشته بود به دولت وام داد و مقامات در بودجه سال ۱۹۹۶ اصلاً جوهی برای خرید بنگاه‌ها و مؤسسات گرو نگذاشتند.

قیمت این کارخانه‌های مختلط حداقل تا حدی پائین‌تر بود. تنها در سال دشوار ۱۹۹۵، «نوریلسک نیکل» حدود ۷۳۰ میلیون سود خالص دریافت کرد - بیش از ۴ برابر بیشتر از هزینه نهائی سهام کنترل کارخانه‌ها. در سال ۱۹۹۷، برای این که به معامله و توافق کمی مرتبه‌ای داده شود، سهام دولتی «نوریلسک نیکل» به‌طور رسمی در یک رقابت سرمایه‌گذاری قرعه کشی شد و با پرداخت ۲۷۰ میلیون دالر دیگر به یک شرکت تحت کنترل ONEXIM رفت. «این یک توافق و معامله صریح برای واگذاری اموال دولتی به دست دوستان دولت موجود بود. این که بگوئیم ارزان

فروخته شده یا کاملاً منصفانه نیست، بلکه از نظر قانونی، ممنوع است - این یک معامله ساختگی و جعلی مستقیم بود، که طبق قوانین موجود در آن زمان، ناچیز است، همین. معاون رئیس اتاق حساب فدراسیون روسیه «بیوری بولدیرف» در سال‌های ۲۰۰۳ - ۱۹۹۶ می‌گوید: به‌خاطر ما، با پول شما دارائی‌های ستراتیژیک کلیدی به دست دوستان آن تیمی که در آن زمان حکومت می‌کرد، منتقل شد. اتاق محاسبات در پایان سال‌های دهه ۱۹۹۰، موضوع ابطال اکثر معاملات وام در ازای سهام و بازگرداندن دارائی‌ها به بخش دولتی را مطرح کرد، اما پس از آن، برای نجات دارائی‌های «پوتائین» و دیگر الیگارش‌ها، مدت محدودیت‌ها بشدت کاهش یافت. یک دوره سه‌ساله تعیین شد (در فرانسه و بسیاری از کشورهای دیگر ۳۰ سال است). داستان خصوصی‌سازی «نوریلسک نیکل» بسیار دراماتیک و آموزنده است. کسانی که می‌خواهند به این موضوع بپردازند، پیشنهاد می‌کنم با کتاب «الکساندر کوروستلف» آشنا شوند. جریان «نوریلسک نیکل»: الگوریتیم، ۲۰۰۸. اما سرنوشت آینده «نوریلسک نیکل» پس از آن که این مجتمع مالک جدید یافت چگونه است؟ این مؤسسه را مانند یک لیمو فشرده‌اند. «نوریلسک» نیز به تدریج رو به زوال رفت و زیرساخت آن در ترازنامه مجتمع بود. در این‌باره در سال‌های اخیر مطالب زیادی نوشته شده است و یکی از پیامدهای فرسایش و تخریب فاجعه زیست محیطی در مقیاسی بزرگ بود. این مسأله در ۲۹ مه ۲۰۲۰، هنگام افت فشار مخزن سوخت دیزل در «HPP-۳» در منطقه «نوریلسک» رخ داد. این فاجعه زیست محیطی یکی از بزرگترین نشأت‌های فرآورده‌های نفت در منطقه قطب شمال است. فاجعه زیست محیطی در «نوریلسک»، مقامات مسکو را مجبور کرد تا با وضعیت این کارخانه برخورد کنند. جلسات دولت و هر دو اتاق دومای دولتی برگزار شدند. معلوم شد که مدیریت «نوریلسک نیکل» چندان به حفظ و توسعه کارخانه، شهر «نوریلسک» و کل منطقه «کراسنویارسک» (نورنیکل بزرگترین شرکت در منطقه است) نیست بلکه به سود و سود سهام فکر می‌کند. این موضوع در جلسه شورای فدراسیون در ۲۸ اکتوبر ۲۰۲۰ مورد بحث قرار گرفت. در آنجا مطالب جالبی ارائه شدند. جدولی از این مطالب را ارائه می‌دهم.

| سال                     | ۲۰۱۵ | ۲۰۱۶ | ۲۰۱۷ | ۲۰۱۸ | ۲۰۱۹ |
|-------------------------|------|------|------|------|------|
| درآمد                   | ۵۰۶  | ۵۴۹  | ۵۳۷  | ۷۲۹  | ۸۷۶  |
| سود خالص                | ۱۰۴  | ۱۶۷  | ۱۲۷  | ۱۸۸  | ۳۸۸  |
| سرمایه‌گذاری ثابت       | ۱۰۳  | ۱۱۴  | ۱۱۷  | ۹۹   | ۸۵   |
| سود سهامها              | ۱۵۴  | ۸۷   | ۱۷۸  | ۲۱۹  | ۲۶۵  |
| بودجه منطقه کراسنویارسک | ۱۸۲  | ۲۰۰  | ۲۱۱  | ۲۳۸  | ۲۹۲  |

مقدار سود سهام پرداخت شده به سهامداران «نوریلسک نیکل» به‌طور کلی از حجم سرمایه‌گذاری ثابت در بودجه‌ها و دارائی‌های اصلی شرکت فراتر می‌رود. طی دوره پنج ساله، کل حجم سود سهام پرداخت شده شامل ۹۰۳ میلیارد روبل و سرمایه‌گذاری ثابت ۵۱۸ میلیارد روبل بود. مقدار سود سهام قابل مقایسه با بودجه منطقه «کراسنویارسک» بود که تقریباً ۳ میلیون نفر در آن زندگی می‌کنند و مساحت آن از خاک بسیاری از کشورهای اروپائی بزرگتر است. میزان سود سهام پرداختی به سهامداران «نوریلسک نیکل» در سال‌های ۲۰۱۵، ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ حتی از سود خالص فراتر رفت. آیا از محل هزینه‌های استهلاک یافته که شامل قیمت تمام‌شده تولید می‌شود، پرداختی اضافی وجود نداشت؟ یعنی از محل تخریب دارائی‌ها و بودجه‌های اصلی. ارقام داده‌شده نشان می‌دهند که «نوریلسک نیکل» تقریباً می‌توانست سرمایه‌گذاری ثابت خود را دو برابر کند، اگر سود سهام بسیار «مقدس» را قربانی می‌کرد. اما سود و سود سهام بالاتر

از همه است! در ضمن، در آن جلسه در شورای فدراسیون، سخنران «والنتینا ماتوینکو» وضعیت در «نوریلسک نیکل» را تا اندازه‌ای احساسی ارزیابی کرده بود: «آنها به قیمت قراردادی و مشروط خصوصی‌سازی کردند. خوب، راه‌اندازی یک اقتصاد بازار ضروری بود. اما بعد واقعاً توقع داشتند که سرمایه‌گذاران جدی و افراد جدی خواهند آمد، نوسازی تولید آغاز خواهد شد. ما دیدیم که چگونه بودجه برای نوسازی تخصیص داده می‌شد. کارگاه‌های متروکه در «نوریلسک نیکل» هنوز پابرجا هستند! گوئی دیروز جنگ پایان یافته است. یعنی چه؟ چرا این مسأله قابل گذشت و مجاز است؟ اعتقاد بر این بود که افراد جدی بیایند و آسیب‌های زیست محیطی عظیم انباشته شده را از بین ببرند. آنها نه تنها از بین نبردند، بلکه اوضاع را وخیم‌تر کردند». لازم نیست فکر کرد که «نوریلسک نیکل» یک استثناست. طبق داده‌هایی از منابع علنی، سرمایه‌گذاری‌های ثابت کارخانه آهن و فولاد «نولیتسک» (بهره‌بردار «ولادیمیر لیسین») برای سال‌های ۲۰۲۱ - ۲۰۱۷، ۳۱۸/۸ میلیارد روبل است. و پرداخت سود سهام برای همان دوره بالغ بر ۶۶۲/۲ میلیارد روبل بود، یعنی بیش از دو برابر است. یا شرکت سهامی «سیورستال» [فولاد شمال] (بهره‌بردار «الکسی مورداشوف»). در سال‌های ۲۰۲۱ - ۲۰۱۷، سرمایه‌گذاری ثابت شامل ۴/۳۳۳ میلیارد روبل و پرداخت سود سهام ۶۰۳/۳ میلیارد روبل بودند. این را من مکیدن شیرۀ کشور می‌نامم. اوضاع می‌تواند تنها با ملی شدن شرکت‌های دزدیده شده از دولت در سال‌های دهه ۱۹۹۰ تغییر کند.

\* <https://www.fondsk.ru/news/2023/01/27/ekonomicheskoe-razvitie-rossii-blokiruetsja-oligarhami-nuzhna-nacionalizacija-58329.html>